

BACHELOROPPGAVE

Kartleggingsstudie om elevers opplevelse av kroppsøvningsfaget

Mapping study on pupils' experience of Physical Education

Marthe Flydal Lunde

Grunnskulelærerutdanning 5.-10.

PE379

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Antall ord: 7650

Veileder: Tom Lund

11. Mai 2018

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Forord

Denne studien er skrevet våren 2018 med utgangspunkt i studiet "Grunnskolelærerutdanning 5-10" i samarbeid med Høgskolen på Vestlandet. Arbeidet med oppgaven har vært en spennende og lærerik prosess, der jeg har tilegnet meg mye ny kunnskap i og utenfor tema. Underveis er det flere som har bidratt. Jeg vil benytte anledningen til å takke min veileder Tom Lund for et godt samarbeid og god veiledning gjennom konstruktive og positive tilbakemeldinger underveis. Stor takk til skolen i Sogn og Fjordane som lot meg gjennomføre kartleggingsundersøkelsen som bidro til nyttige tilbakemeldinger. Jeg vil også takke elevene som deltok på undersøkelsen for å ha tatt seg tid til å svare på alle spørsmålene i en ellers travel skolehverdag. Takk for delt kunnskap og erfaringer som har vært med å gjøre denne studien mulig å gjennomføre. Tilslutt takk til de ansatte på biblioteket for hjelp til å finne litteratur.

Sammendrag

Tematikken i denne studien er jenter og gutters opplevelse av kroppsøvningsfaget. Studien retter fokus mot hvordan elever på 7. og 10. klassetrinn opplever kroppsøvningsfaget. Det er brukt en semistrukturert kvantitativ spørreundersøkelse i forskingsprosessen, og denne ble utført i 7. og 10. klassetrinn på en skole i Sogn og Fjordane. Studien blir koblet opp mot et teoretisk rammeverk som tar for seg teori om kjønn, kroppsøving, motivasjon og motivasjonsteori. I resultatkapittelet blir funna fremstilt og i drøftingskapittelet blir funna drøftet ut fra det teoretiske rammeverket. Mye tyder på at store deler av kroppsøvningsundervisningen er preget av ballspill og aktiviteter som er rettet mot gutter. Der jenter ønsker mer aktiviteter som lek og dans, samtidig som mer medbestemmelse i faget.

Summary

The theme of this study is the experience of girls and boys in physical education. The study focuses on how students in the 7th and 10th grade experience physical education. A semi-structured quantitative questionnaire was used in the research process, and this was conducted in 7th and 10th grade at a school in Sogn og Fjordane. The study is linked to a theoretical framework that deals with the theory of gender, physical education, motivation and motivational theory. The results chapter will be found and the discussion chapter will be discussed with reference to the theoretical framework. A lot indicates that large parts of physical education contains ballgames and activities aimed at boys. Where girls want more activities like play and dance, while more participation in the subject.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag	3
Summary	4
1 Innledning	6
1.1 Problemstilling.....	7
2 Teori	8
2.1 Kjønn.....	8
2.1.1 Doing gender.....	9
2.2 Motivasjon.....	10
2.2.1 Indre motivasjon og ytre motivasjon.....	10
2.2.2 Selvbestemmelsesteorien.....	11
3 Metode	12
3.1 Metodevalg.....	12
3.2 Utvalg.....	13
3.3 Spørreskjema.....	14
3.4 Datainnsamling og databehandling.....	14
3.5 Styrker og svakheter ved studien.....	15
3.5.1 Validitet og reliabilitet.....	15
3.5.2 Mulige feilkilder.....	16
3.5.3 Etikk.....	17
4 Resultat	18
4.1 Funn i åpne spørsmål.....	21
5 Drøfting av resultat	22
5.1 Er det kjønnsforskjeller?.....	22
5.2 Hvilke aktiviteter motiverer elevene?.....	23
5.3 Hvilke likheter og ulikheter finnes blant elevene i 7. kontra 10. klasse?.....	24
5.4 Ønsker elevene mer medbestemmelse?.....	25
6 Oppsummering og avslutning	27
6.1 Kritiske blikk på undersøkelsen.....	27
Litteraturliste	29

1 Innledning

Temaet for denne bacheloroppgaven handler om jenter og gutters opplevelse av kroppsøvningsfaget. For mange har kroppsøvningsfaget vært favorittfaget, det faget som brøt med en ellers teoritung og sittestillende skolehverdag, men dette bildet er i ferd med å endres. Flere mistrives og dropper ut av faget. Hovedbildet er fortsatt at majoriteten trives (Sæle, 2017b). Hva kan gjøres for å endre opplevelsen elevene har til faget?

Det blir ofte tatt for gitt at gutter er flinkere enn jenter i kroppsøvningsfaget. Det stilles ikke spørsmål om undervisningsinnholdet i faget favoriserer enkelte elever. Der gutter eller de idrettsaktive får et mer passende timeinnhold fremfor de resterende elevene. Dersom dans og alternative bevegelsesaktiviteter hadde tatt størst plass i undervisningen, lik det forskning viser at ballspill og grunntrening har i dag (Aasland & Engelsrud, 2018). Der de rytmiske, ekspressive og kreative elevene blir primært i elevvurderingen, ville det da vært opplagt å stille spørsmål til hvorfor det skulle være slik? Det er viktig at kroppsøvingen tilpasses alle elever ut fra deres forutsetninger.

Elever i kroppsøving bør oppleve et bredt bevegelsesrepertoar og en kroppslig meningsfull læring over tid. Hvor de kan reflektere over seg selv og egen læring. Dette kan gjøres på mange forskjellige måter. Kroppsøvningsundervisningen bør i tillegg til læringsfokuset også forsøke å tilrettelegge for trivsel og bevegelsesglede i undervisningen (Vinje, 2018).

Kjønn og kjønnsidentitet er en viktig del av kroppsøvningsundervisningen, samt hvordan elevene kan være fornøyd i sin kropp, og videre bli motivert til deltakelse i faget. Kjønnulikhet er et globalt problem, og dette påhviler oss et ansvar. Det er viktig å arbeide for at mennesker kan forstå hverandre bedre og bidra til at alle opplever lik verdi som mennesker, uavhengig av kjønn (Standal & Rugseth, 2015). Dette er også i tråd med det overordnede mål for kroppsøving som fag. Gjennom denne studien er hensikten å finne svar på hvordan jenter og gutter opplever kroppsøvningsfaget og kan bli motiverte til mer deltakelse i faget. Studien vil undersøke hvordan de forskjellige kjønn oppfatter kroppsøvningsfaget. Med bakgrunn i dette er det formulert følgende problemstilling.

1.1 Problemstilling

Hvordan opplever gutter og jenter kroppsøvfingsfaget på 7. og 10. trinn?

For å svare på problemstillingen blir det brukt en kvantitativ tilnærming, der ønsket er å kartlegge hvordan elevene opplever kroppsøvfingsfaget. Samtidig finne indikasjoner på om motivasjonen dabbet av jo høyere opp i skolen elevene kommer. Det er interessant å undersøke om det er sentrale aktiviteter som elevene ønsker mer av. Samt om elevene ønsker mer medbestemmelse i faget.

Først vil det bli presentert relevant teori for drøftingsdelen av studien, og deretter metoden som er tatt i bruk. Funnene vil bli analysert og presentert i resultatkapittelet og resultatene blir drøftet i drøftingskapittelet. Avslutningsvis vil det bli gjort rede for hva studien kommer frem til og kritiske blikk knyttet til studien.

2 Teori

I dette kapittelet belyses den teorien som er relevant for problemområde. Teori om kjønn, kroppsøving og definisjoner av motivasjon og motivasjonsteori vil bli presentert.

2.1 Kjønn

Kroppsøvfingsfaget skiller seg fra andre og mer teoretiske fag i skolen. Kroppsøvfingsfaget og undervisningen er preget av fysisk aktivitet som utøves av og med elevene og deres kropper. Jenter og gutter er like, men samtidig forskjellige, og når undervisningen foregår med jenter og gutter på en og samme arena, blir kjønnsforskjellene mer tydelig (Klomsten, 2013). Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at kroppsøvfingsfaget skiller seg ut som det eneste faget i skolen hvor jenter presterer dårligere enn gutter (Statistisk Sentralbyrå [SSB], 2013). En undersøkelse av Gunn Imsen (1996), viser at det er forskjeller mellom kjønn, med tanke på erfaringer og interesser i kroppsøving. Aktiviteter som ballspill, styrke, friidrett, ski, skøyter, svømming og konkurranser er bedre likt hos gutter enn hos jenter. Jentene derimot foretrekker aktiviteter som dans og turn (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Dette viser også Moen, Westlie, Bjørke og Hammer (2018) sin nasjonale kartleggingsstudie av kroppsøvfingsfaget i grunnskolen. Disse studiene viser kroppsøvfingslærere at valg av innhold og organisering er relevant med tanke på tilpasset opplæring, særlig når det kommer til kjønn i kroppsøvfingsundervisningen.

Selv om enkelte ting i kroppsøvfingsfaget og generelt ofte forbindes i en større grad med et av kjønnene, skal man være forsiktig med å generalisere det som en guttegreie eller jentegreie. «... det er mange måter å være jente på og det er mange måter å være gutt på i idrettens og kroppsøvfingsverden. Men vi generaliserer jenters og gutters væremåte når det kan underbygges at den karakteriserer en dominerende retning» (Brattenborg & Engebretsen, 2013, s. 180) Kroppsøvfingsfaget i grunnskolen skal også planlegges og gjennomføres ut ifra opplæringsloven, læreplanen og det grunnleggende prinsippet om at undervisningen skal tilpasses alle elever (Opplæringsloven, 1998).

Er man jente eller gutt er dette vesentlig på hvilken måte man opplever idrett og kroppsøving. Brattenborg og Engebretsen (2013) skriver at å mestre noe oppleves svært positivt. Samt det å mestre en aktivitet man har hatt et ansent forhold til fra før kan føles enda bedre. Øving og feiling er essensielt for at eleven skal mestre krevende oppgaver, i tillegg til at det krever motivasjon (Brattenborg & Engebretsen, 2013). For at flest mulig elever skal oppleve mestring og måloppnåelse i

kroppsøvingstimene, må planleggingen av undervisningen ta utgangspunkt i elevenes erfaringer og interesser og forsterke det positive med undervisningen. Her må en passe på at jenter på lik linje med gutter skal kunne oppnå mestring. Jenter foretrekker i større grad roligere aktiviteter og leker, mens gutter oftere engasjerer seg i fysisk aktivitet i større grupper (Klomsten, 2013). Dette viser at aktiviteten har en viktighet for at eleven skal være motivert til å lære seg den (Brattenborg & Engebretsen, 2013). Det kan være lurt å reflektere over hvilke aktiviteter og undervisningsmetoder som blir brukt, for at elevene skal få et positivt inntrykk av kroppsøvfingsfaget samt skape trivsel.

Kjønn definerer ikke kun biologiske forskjeller (Imsen, 2014). Med de ulike kjønnsrollene hører det med forskjellige forventninger og normer enten om det gjelder jenter eller gutter. Samfunnet gir oss stadig forventninger til de ulike kjønnene. «Kjønn blir anskueliggjort som et fundamentalt spørsmål når et menneske kommer til verden, så vel som senere i livet» (Standal & Rugseth, 2015, s. 24). Det kan være alt fra fargevalg, som at blått er guttefarge og rosa er jentefarge, til forventninger om valg av utdanning og fritidsinteresser. Gutter skal spille fotball, mens jenter skal spille piano (Lorentzen & Mühleisen, 2006). Disse forventningene er viktige å ta i betraktning i kroppsøvfingsfaget. Som opplæringsloven uttrykker, skal det ikke gjøres forskjell på de ulike kjønnene i skolesammenheng, og undervisningen skal tilpasses hver enkelt, gutt som jente (Opplæringsloven, 1998). Kjønn er en svært viktig del av identiteten til eleven og menneske generelt. Kjønn dermed i kroppsøvingstimene opptre både som kropp, identitet, symbol og struktur. Dette er noe som lærere og elever må forholde seg til (Klomsten, 2013).

2.1.1 Doing gender

Kjønn er et veldig personlig tema for de fleste å snakke om, noe som gjør det vanskelig å ha åpne samtaler. Det er viktig å skape en åpen dialog, som oppfordrer folk til å se kjønnsroller fra ulike perspektiver og fra andre kulturer. Feministen Judith Butler er særlig kjent for hennes teori «doing gender». Butler hevder at vi ikke handler på bestemte måter fordi vi føler oss som jenter eller gutter. Tvert imot, sier Butler, vi føler oss som jenter eller gutter fordi vi *handler* på bestemte måter. Ingen er født ett kjønn eller det andre, sier kjønnsforskeren (Standal & Rugseth, 2015). Vi handler og går og snakker på måter som konsoliderer et inntrykk av å være mann eller være kvinne. Hvorvidt for at det finnes kjønnsundertrykkelse og hierarkier har teoretikere som Butler inspirert mennesker av alle kjønn til å uttrykke sin identitet og ikke la seg begrense av stereotyper. «Kjønn er ikke en fast egenskap, men et flytende, varierende og kontekstavhengig fenomen og en relasjon mellom subjekter og de spesifikke kontekstene personer til enhver tid befinner seg i» (Standal & Rugseth,

2015, s. 38). Med støtte i Butlers perspektiv åpnes det for det kontekstuelle og flerfoldige som kan inspirere til å bryte ned den todelte og normative forståelsen av kjønn.

2.2 Motivasjon

Motivasjonen til en elev henger nøye sammen med læring, aktivitet, kjønn og trivsel. Den spiller en viktig rolle med tanke på at elevene skal ha mulighet til å oppnå et best mulig læringsutbytte av opplæringen i skolen, samtidig føle seg anerkjent i et sosialt fellesskap (Imsen, 2014). Motivasjon er et teoretisk begrep man ofte bruker for å forklare hva som må til for å skape aktivitet hos individet eller gruppen det gjelder. Man skiller her mellom indre og ytre motivasjon.

2.2.1 Indre motivasjon og ytre motivasjon

Motivasjon er viktig for at elever skal tilegne seg kunnskap. Innen motivasjonsteori er indre motivasjon sterkt knyttet opp mot unges utholdenhet og glede ved læring (Jakobsen, 2012). Den indre motivasjonen er det man helst prøver å fremme. Denne typen handler om hva som driver individet selv, uten påvirkning utenfra. Når motivasjonen skjer ut fra egne interesser eller lyster, vil man oppnå de beste resultatene. Indre motivasjon er når elevene jobber med aktiviteter som er selvvalgt, og at elevene er motivert fra en indre kraft (Imsen, 2014). Her bør kroppsøvingslærere prioritere å legge mest mulig til rette for at elevene skal motivere seg selv. Indre motivasjon kan vi kalle det medfødte drivet mennesket har til å engasjere og utforske egen kapasitet, og forsøke å overvinne optimale utfordringer (Ryan & Deci, 2000).

Ytre motivasjon er det som driver eleven i en setting, der tanken om belønning eller straff blir en konsekvens av det å mestre eller ikke mestre (Imsen, 2014). Den ytre motivasjon styres av en ytre drivkraft. Mennesket er egentlig ikke interessert i aktiviteten, men bryr seg bare om hvilken gevinst den vil gi (Imsen, 2014). Når man utfører en aktivitet av årsaker som ikke har direkte tilknytning til den enkelte oppgaven, som for eksempel å vinne en premie, oppnå god karakter eller unngå straff, snakker vi om ytre motivasjon. Begge formene for motivasjon er viktige, men den indre kilden er sett på som den som er mest stabil (Imsen, 2014) «Det mennesket som mangler indre kilde til selvregulering blir bare ulykkelig og usikker på seg selv, fordi det må stole fullt og helt på ytre kilder» (Imsen, 2014, s. 331).

2.2.2 Selvbestemmelsesteorien

Ryan og Deci (2000) har sammen utviklet det de kaller Selvbestemmelsesteorien (SDT). Dette er en omfattende sosialkognitiv teori. Sentralt for denne teorien er tre iboende psykologiske behov. Dette er kompetanse, autonomi og tilhørighet. Når disse tre behovene er tilfredsstillt vil elevene være motiverte, produktive og fornøyde. Selvbestemmelsesteorien fremhever viktigheten av menneskets indre ressurser for personlighetsutvikling og vekst (Ryan & Deci, 2000), og er viktig for å forstå på hvilken måte miljø og kontekst stimulerer til helse og trivsel hos individer (Helsedirektoratet, 2015).

Ryan og Deci (2000) mener indre motivasjon er basert på menneskets ønske om å være kompetent og selvbestemt. Autonomi eller selvbestemmelse dreier seg om behovet for involvering, valgfrihet og kontroll over sitt eget liv og regulere sine handlinger ut fra egne valg (Imsen, 2014). Selvoppfatning er nært tilknyttet elevens egen oppfatning av kompetanse (Imsen, 2014).

I behovet for kompetanse finner vi et ønske om å ha tro på seg selv og føle seg kompetent (Ryan & Deci, 2000). Indre motivasjon er det medfødte drivet mennesket har til å engasjere og utforske egen kapasitet og forsøke å overvinne optimale utfordringer. Det vil være en sammenheng mellom oppfattet kompetanse og indre motivasjon. Jo mer kompetent en elev oppfatter seg selv i en aktivitet desto mer indre motivert vil eleven være. Selvbestemmelsesteorien antar at mennesket har en medfødt tendens til aktivt å utvikle ferdigheter, utsette seg for utfordringer og utforske nye aktiviteter selv i fravær av ytre krav eller belønninger (Ryan & Deci, 2000).

Følelsen av det å mestre kan ha positiv innvirkning på personens bilde av egen kompetanse, i tillegg til å øke opplevd trivsel i faget (Helsedirektoratet, 2015). Det å møte og omgås medelever og venner kan være en avgjørende motivasjonsfaktor for mange elever. Det har også vist seg betydelig for trivselen blant elever at det er viktig å føle seg trygg og som en del av ett klassemiljø (Helsedirektoratet, 2015). Det som står sentralt for behovet om tilhørighet er at elevene skal føle seg akseptert og være i et trygt fellesskap (Helsedirektoratet, 2015). Vi tilpasser oss omgivelsene våre ut i fra et ønske om å kunne fungere sosialt i vårt nærmiljø. Denne medfødte tendensen er den grunnleggende forutsetningen for indre motivasjon (Ryan & Deci, 2000). Elevene sin selvoppfatning og motivasjon kan knyttes opp mot kroppsøvfaget. Ved den fysiske selvoppfatningen kan man se at gutter opplever at de har høyere kompetanse enn jenter i utholdenhet, styrke og kondisjon (Klomsten, 2012). Jenter og gutters fysiske selvoppfatning kan på denne måten ha betydning for adferden de fremstiller i kroppsøvfaget.

3 Metode

Denne studien er en kartleggingsundersøkelse der hensikten er å kartlegge hvordan jenter og gutter opplever kroppsøvfingsfaget. I dette kapittelet vil fokuset være på hvilken forskningsmetode som er brukt. Kapittelet beskriver også hvorfor denne metoden blir tatt i bruk. Før studien går nærmere inn på metoden, ønskes det å gjøre rede for hva en metode er. Metode er en fremgangsmåte vi bruker for å få svar på spørsmål og ny kunnskap innenfor et felt. Det handler om måten vi innhenter, organiserer og tolker ny informasjon (Larsen, 2016).

3.1 Metodevalg

Ut ifra problemstillingen blir det brukt en kvantitativ forskningsmetode, i form av et spørreskjema. Ved hjelp av kvantitativ metode kan man søke etter sammenhenger som kan ha en universell eller generell betydning innen en historisk eller avgrenset populasjon (Larsen, 2016). Studier viser at en økende andel elever mistrives i kroppsøvfingsfaget, mesteparten er jenter. Dette gjelder særlig når elevene når ungdomskolen og videregående. Begrunnelsen er at faget ofte blir praktisert som et idrettsfag, med sterke krav til å prestere (Sæle, 2017a). På bakgrunn av dette vil spørreskjemaet bli delt ut til elever i 7. og 10. klassesetrinn på en skole i Sogn og Fjordane. Her er det interessant å finne ut hvilken oppfatning jenter og gutter i 7 og 10. trinn har til kroppsøvfingsfaget.

Når man skal undersøke flere klassesetrinn om hvorvidt de opplever kroppsøvfingsfaget, og undersøke forskjeller mellom jenter og gutter, vil det være naturlig med en kvantitativ tilnærming. Ved å dele ut spørreskjema til elevene, vil resultatene komme fra elevenes perspektiv og deres syn vil komme tydelig frem. For å innhente informasjonen blir det benyttet spørreskjema slik at en i etterkant kan kartlegge elevenes egne oppfattelser på hvordan de opplever kroppsøvfingsfaget.

Ved hjelp av kvantitative metoder kan man gå i bredden ved å registrere sammenlignbar og strukturert informasjon i et stort utvalg. Den kvantitative metoden har et datamateriale med tall som senere vil analysert ved hjelp av deskriptiv tolkning, som går ut på at tolkingen er beskrivende. Den kvalitative innsamlingsmetoden som er tatt i bruk er gruppe-enquêter ved bruk av spørreskjema. Dette vil studien komme nærmere inn på under spørreskjema.

3.2 Utvalg

Når en skal velge enheter for å svare på spørreundersøkelsen vil dette avhenge av temaet man forsker på. Det mest hensiktsmessige for denne studien er å bruke elever i 7. og 10. klassetrinn som målgruppe for prosjektet, da temaet hvordan jenter og gutters opplever kroppsøvfingsfaget. Elever på 7. og 10. klassetrinn har flere års erfaring med kroppsøvfingsfaget. I akkurat denne aldersgruppen er elevene i puberteten, der det skjer endringer i både jentekroppen og guttekroppen, som kan føre til et større sprik mellom jenter og gutter (Klomsten, 2013). På bakgrunn av dette har disse to gruppene best mulig forutsetninger for å gi denne studien den forståelsen og informasjon som trengs. For å kunne forta beskrivende tolking av statistikk bør størrelsen på utvalget være over 30 (Larsen, 2016). Utvalget i studien er på til sammen 60 respondenter. 30 respondenter fra 7. trinn og 30 respondenter fra 10. trinn. Det er like mange jenter som gutter med i undersøkelsen, og fordelingen er 15/15 jenter og gutter på hvert klassesteg. En viktig faktor for videre forståelse av studien er å vite at elevene på 7. trinn har en time kroppsøvfingsundervisning til sammen per uke og elevene på 10. trinn har to timer.

Datainnsamlingen vil gå for seg på en skole i Sogn og Fjordane. Sogn og Fjordane var et naturlig valg da studiestedet ligger i dette fylket og studien blir her avlagt. Spørreskjemaet ble delt ut til 7. og 10. klassetrinn da de har hatt en lang erfaring med kroppsøvfingsfaget, samtidig som det trolig er her det er størst sjanse for seriøse og reflekterte svar, - og videre et reelt resultat.

Det er viktig å presisere at denne undersøkningen ikke vil være representativ på landsdekkende basis. Dette på grunn av at utvalget er for lite. Studien er avgrenset til en skole i Sogn og Fjordane, og vil dermed kun være representativ for denne skolen.

Studien er en kartleggingsstudie, en metode som blir hyppig brukt innenfor forskning. Utvalget er essensielt for hvilken type kartleggingsstudie det blir. Respondentene utgjorde til sammen populasjonen for studien. Populasjonen er de personene kartleggingsstudien gjelder for (Larsen, 2016) I dette tilfellet utgjør elevene på 7 og 10 trinn populasjonen for studien.

3.3 Spørreskjema

I studien blir det tatt i bruk spørreskjema (vedlegg 1) i form av gruppe-enquête. Ved gruppe-enquêtes er det forskeren som deler ut spørreskjemaet og disse blir fylt ut mens forskeren er tilstede, og forskeren samler inn etterpå (Larsen, 2016). Ved enquête leser personene som fyller ut skjemaet, respondentene, selv spørsmålene og noterer egne svar på spørreskjemaet (Larsen, 2016). Denne måten å benytte spørreskjema er med på å skape høy svarprosent. Ulempen er at det tar lengre tid (Larsen, 2016). Spørreskjemaet har det vi kan kalle en semistrukturert form. Dette betyr at spørreskjemaet består av både åpne og lukkede spørsmål. «En viktig fordel med åpne svar er at det gir muligheter for å avdekke uvitenhet og misforståelser» (Larsen, 2016, s. 44). Forskeren kan lese svaret ut fra om respondenten har forstått spørsmålet. En annen vesentlig fordel er at respondentene ikke blir påvirket til å gi bestemte svar. På den andre siden er det mange fordeler med lukkede svarkategorier. Dersom respondentene for eksempel ikke forstår spørsmålet. Dermed kan svaralternativer gjøre spørsmålet forståelig. Samtidig letter intervjuerens arbeid og koding av svar. Det kan også gi bedre muligheter for å sammenligne svar fra ulike respondenter i og med at de er likt formulert (Larsen, 2016).

Ulempen med lukkede spørsmål er at de presser respondenten inn i en bestemt tankebane, som kan gi skjevt inntrykk. Åpne spørsmål derimot krever større motivasjon fra respondentene å besvare enn lukkede spørsmål. Her kreves mer formulerte svar enn å sette kryss (Larsen, 2016). I praksis er det en fordel å kombinere åpne og lukkede spørsmål i et spørreskjema, slik at ulempene ved de to spørsmålstypene oppveies (Larsen, 2016). Når svaralternativene er lukket er det nødvendig at alle tenkelige svaralternativer er tilgjengelige (Halvorsen, 2008). Derfor vil svaralternativene «av og til», «vet ikke» og «som regel» være tilgjengelig i spørreundersøkelsen dersom spørsmålet krever et slikt svar. Hvis ikke disse svaralternativene hadde vært tilstede, kan det tenkes at respondentene tvinges eller utelater å svare (Larsen, 2016). I Spørreskjemaet der det ikke er satt opp slike svaralternativ, kommer det i etterkant åpne spørsmål der elevene får begrunne svaret sitt.

3.4 Datainnsamling og databehandling

I klasserommet ble det presentert kort om Høgskolen på Vestlandet og denne studien. Dette som en introduksjon for kartleggingsundersøkelsen. Videre ble temaet for undersøkelsen redegjort, samtidig som det praktiske rundt gjennomføringen. Dette for å skape mest mulig trygghet blant elevene. Undersøkelsen ble gjennomført over to dager, dette i henhold til hvilke dager som passet best for lærerne på de ulike klassetrinnene. Det var totalt 30 jenter og 30 gutter som tok del i undersøkelsen. 15 jenter og 15 gutter fra hvert trinn. Før respondentene skulle svare ble det gjort oppmerksomt på

at undersøkelsen var anonym, for å unngå at respondentene skulle føle seg overvåket og at studien skulle få mest mulig ærlige svar. Respondentene skulle oppgi kjønn og klassetrinn på spørreundersøkelsen, slik at det var mulig å sammenligne svarene fra jentene og guttene på de to forskjellige klassetrinnene opp mot hverandre.

For å samle inn data er det brukt en deskriptiv statistikk, der resultatet blir tolket ut fra datamaterialet. Ved innsamlingen av all data, ble alle svar telt opp og notert ned. Svarene kaller man empiriske data (Larsen, 2016). Da alt var notert, ble det kontrolltalt igjen. Dette ble gjort for å være sikker på at alt var riktig og utelukke en eventuell feiltelling som feilkilde. Alle data ble samlet i en perm, deretter ble all data lagt inn i Microsoft Excel. Her ble dataene fordelt inn i tabeller som videre utformet diagram. For hvert enkelt diagram er det sjekket at summen er 60, som er antall respondenter. Fremgangsmåten fra diagrammer til å analysere resultater ble gjort ved å tolke datamateriale. Her ble det tatt utgangspunkt i tidligere kunnskap om temaet for studien. Dette ble sett i lys av årsakssammenhenger, teori og støtte fra hypoteser om hvordan ting henger sammen.

3.5 Styrker og svakheter ved studien

Det er flere faktorer som kan påvirke kvaliteten på studien. I dette kapittelet skal vi se på validiteten og reliabiliteten til studien. Det er viktig å samle inn data som er relevant for problemstillingen. Svakheterne vil bli sett i lys av feilkilder. Etikk vil også bli nevnt, med tanke på etiske hensyn, der det blir fokusert på personvern.

3.5.1 Validitet og reliabilitet

“Validitet handler om relevans eller gyldighet, altså at vi skal samle inn data som er relevante i forhold til problemstillingen” (Larsen, 2016, s. 80). Validiteten er vil være lav dersom undersøkelsene er lite treffende til problemstillingen, for eksempel ved å undersøke noe annet enn det problemstillingen sier (Grønmo, 2004). For å sikre høy validitet i oppgaven, ble det laget et spørreskjema i forkant av gjennomføringen, som deretter ble godkjent av veileder til å levere ut. Man sikrer høy svarprosent og validiteten under en spørreundersøkelse ved å være tilstede under selve gjennomføringen (Larsen, 2016). Det er en gjennomgående struktur i teorikapittel, drøftingsdelen og spørreskjemaet, som styrker denne studien. For at studien skal være relevant og gyldig er det viktig at spørreskjema er relevant opp imot problemstillingen, og at bruken av populasjonen samsvarer med dette. Utvalget av populasjonen er relevant til undersøkelsen og gir derfor gyldighet opp mot problemstillingen. De fleste spørsmålene i spørreskjema er lukkede og gir klare svaralternativer til respondentene. Dersom respondentene ikke forstår spørsmålet, kan svaralternativene være med på

å gjøre spørsmålet forståelig (Larsen, 2016). Her kan da sjansen for feiltolking blir mindre. En av fordelene ved metoden som ble tatt i bruk er at studien fikk en stor bredde gjennom undersøkelsen som gjorde at man kunne danne seg et bilde av hele 7. og hele 10. klassen på den gitte skolen. Før studien ble gjennomført ble det ikke sendt ut NSD melding. Da skolen og elevene ble anonymisert, samtidig som ingen sensitive opplysninger ble hentet. Gjennom samarbeid og råd fra veileder ble forsker, ble det sammenfattet at dette ikke var nødvendig for denne studien.

Reliabilitet på den andre siden, handler om hvor nøyaktig eller pålitelig en undersøkelse er. God reliabilitet er avhengig av den måten data blir samlet inn på, hvordan den blir bearbeidet og hvilke data som blir tatt i bruk (Larsen, 2016). Reliabiliteten i denne studien blir styrket ved at de fleste spørsmålene spørreundersøkelsen inneholder er lukkede. Svaralternativene kan gjøre spørsmålene mer forståelig, og dermed minske sjansen for feiltolking (Larsen, 2016). Som forsker var jeg tilstede da undersøkelsen ble gjennomført, og var disponibel for eventuelle spørsmål og misforståelser respondentene skulle ha underveis. Undersøkelsen kan også vise reliabilitet da det tidligere er gjort mye forskning på elever sin oppfattelse og motivasjon i kroppsøvingsfaget. Vil denne undersøkelsen gi omtrent like svar som tilsvarende forskning, vil den da være av høy reliabilitet.

3.5.2 Mulige feilkilder

«Forskeren må spørre seg selv om resultatet er påvirket av de metoder som blir brukt for utvalg, innsamling og analyse av informasjon, og om det her kan være noen feilkilder» (Larsen, 2016, s. 71). Spørreundersøkelsen ble gjennomført som gruppe-enquête, dette kan ha påvirket respondentenes svar. En av ulempene ved en slik tilnærming er at en ofte får begrenset informasjon. Spørreskjemaet besto kun av to åpne spørsmål og resten lukkede, dermed sier den ikke mye om *hvorfor* elevene er motiverte eller ikke, men derimot i *hvilken grad* de er motivert. Når forskeren er tilstede kan respondentene kjenne seg overvåket, og dermed føle at de må svare det de tror forskeren vil ha til svar. Dersom forskeren hadde vært ukjent og heller ikke vært tilstede ville det kanskje ikke hvert like stor sjanse for ukorrekte svar. Andre mulige feilkilder for denne studien var at enkelte elever satt ved siden av hverandre uten skjerming. Her kan det tenkes at eleven svarer det samme som sidemannen, eller er redd sidemannen skal se svarene. Nylige kroppsøvingstimer kan også være med å påvirke svarene for kroppsøvingsfagets helhetlige opplevelse. Det som til gjengjeld er positivt med at forskeren er tilstede under spørreundersøkelsen er at forskeren kan hjelpe med eventuelle spørsmål som dukker opp underveis.

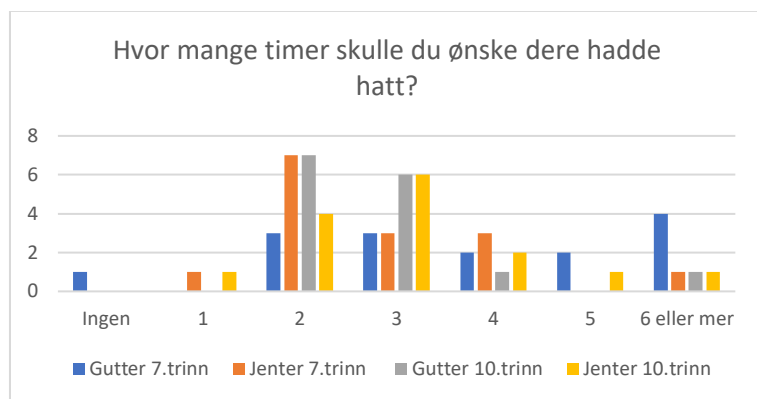
3.5.3 Etikk

Under forberedelsen av studien ble det sendt et brev til rektor ved skolen med forespørsel om å gjennomføre kartleggingsundersøkelsen på klassetrinnene 7 og 10, der det ble fortalt om spørreundersøkelsen (vedlegg 2). Før spørreundersøkelsen skulle gjennomføres, ble det levert ut et informasjonsskriv til både lærerne og elevene (vedlegg 3). Der det ble presisert at spørreundersøkelsen skulle være anonym og at deltakingen var frivillig. Det stod også at forsker selv var ansvarlig for undersøkelsen og hva studien omhandlet. Under gjennomføringen ble det påpekt enda engang at undersøkelsen skulle være anonym og at det var frivillig og delta, i tillegg til at elevene hadde mulighet til å trekke seg underveis.

4 Resultat

Denne delen av studien vil fremstille resultat fra gjennomført spørreundersøkelse. Noen spørsmål vil bli framstilt som søylediagram og resten i en tabell. Diagrammene og tabellen som er tatt med i drøftingskapittelet vil grafisk bli framstilt her i dette kapittelet. Under hver presenterte diagram og tabell vil jeg kort beskrive resultater den viser, slik at dette kommer tydeligst mulig frem med både grafikk og beskrivende tekst.

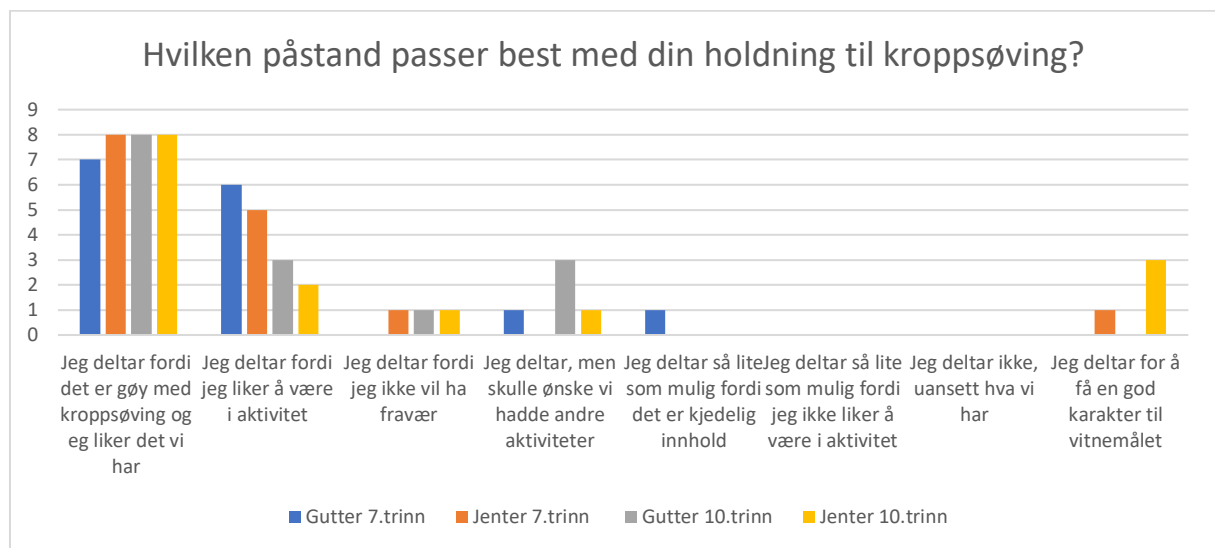
Diagram 1

Som nevnt tidligere har elevene på 7. trinn en kroppsøvingstime per uke og elevene på 10. trinn to. Ut fra diagrammet kan vi se at de fleste elevene på 7. trinn ønsker flere kroppsøvingstimer enn de allerede har. Tendensen er at 7. klasse elevene ønsker et høyere timeantall med kroppsøving, sett bort fra en elev som ikke ønsker kroppsøving i det hele. Størsteparten av jentene ønsker 2 timer kroppsøving i uka og størstedelen av guttene ønsker mer enn 2 timer.

Blant elevene på 10. trinn er trenden litt annerledes. Her er det flest jenter som ønsker høyere timeantall med kroppsøvingfaget. To tredjedeler av jentene på 10. trinn ønsker mer kroppsøvingundervisning i uken, der de resterende ser ut til å være fornøyd med det timeantallet de har, sett bort fra en elev. Blant guttene ønsker litt over halvparten flere timer kroppsøving.

Diagram 2

Her ser vi at brorparten av elevene deltar fordi de mener det er gøy med kroppsøving og liker det de har i undervisningen. Videre ser vi at en stor del av elevene har krysset av «Jeg deltar fordi jeg liker å være i aktivitet». Trenden viser oss at de fleste elevene har en relativt god oppfatning til kroppsøvingfaget. Sett bort fra tre elever som deltar fordi de ikke vil ha fravær, fem elever som ønsker annet timeinnhold og en elev som deltar så lite som mulig, pga. innholdet er kjedelig. Videre ser vi at det er flere jenter som deltar, men kun for å oppnå god karakter på vitnemålet.

Diagram 3

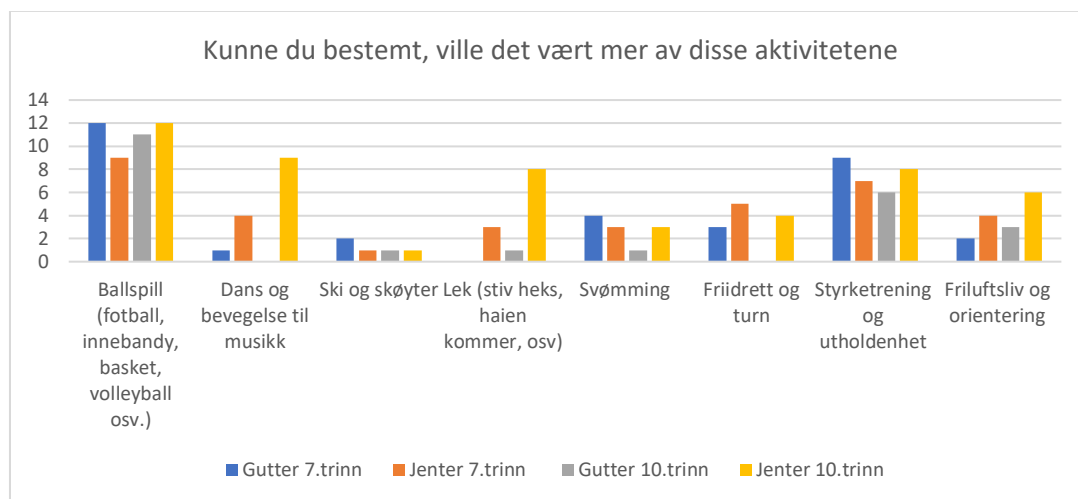

Diagram 3 viser hvilke aktiviteter elevene ønsker mer av. Her hadde elevene mulighet for å sette flere kryss. Resultatene viser at den største andelen av elevene på begge klassetrinn ønsker mer ballspill i undervisningen, der styrketrening kommer på en klar andreplass av ønskede aktiviteter. En trend blant jentene er stor interesse for lek, dans og bevegelse til musikk, særlig på 10.trinnet. Diagrammet viser at disse aktivitetene er lite populære fra guttenes side.

Tabell 1: resultat fordelt gutter, jenter og klassetrinn

Synes du det er gøy i kroppsøvingstimene?		Ja	Nei	Vet ikke
	Gutter 7. trinn	13	2	0
	Jenter 7. trinn	15	0	0
	Gutter 10. trinn	13	1	1
	Jenter 10. trinn	14	1	0
Jeg får til de fleste aktivitetene vi driver med i faget.		Ja	Nei	Som regel
	Gutter 7. trinn	13	1	1
	Jenter 7. trinn	12	0	3
	Gutter 10. trinn	14	0	1
	Jenter 10. trinn	9	0	6
Ser du frem til kroppsøvingstimene?		Ja	Nei	
	Gutter 7. trinn	14	1	
	Jenter 7. trinn	13	2	
	Gutter 10. trinn	10	5	
	Jenter 10. trinn	14	1	
Er det viktig for deg å ha en motiverende lærer?		Ja	Nei	Vet ikke
	Gutter 7. trinn	12	2	1
	Jenter 7. trinn	13	1	1
	Gutter 10. trinn	8	3	4
	Jenter 10. trinn	12	1	2
Har du et ønske om å påvirke timeinnholdet i faget?		Ja	Nei	Av og til
	Gutter 7. trinn	6	2	7
	Jenter 7. trinn	5	6	4
	Gutter 10. trinn	5	3	7
	Jenter 10. trinn	5	1	9

Av 60 respondenter kan vi se at 55 elever, som utgjør en høy prosentandel i gruppen mener det gøy med kroppsøving. Det er 4 elever som ikke synes det er gøy med kroppsøving, og en gutt i 10. klasse som har krysset av for «vet ikke». Dette viser at de fleste elevene synes kroppsøvingsfaget er gøy. Resultatene fra påstanden «Jeg får til de fleste aktivitetene vi driver med i faget» viser at alle elevene utenom en har svart «ja» eller «som regel». Resultatene viser at det er en gutt i 7. klassetrinn som mener han ikke mestrer aktivitetene de driver med i faget.

Ut fra tabellen ser vi at flertallet i utvalget ser frem til hver kroppsøvingstime. Det er 51 av totalt 60 elever som ser frem til kroppsøvingstimene. Samtidig hele 9 elever som ikke ser frem til kroppsøvingstimene. Blant guttene på 10.trinn er det en tredjedel som ikke ser frem til kroppsøvingstimene, men bare en jente som ikke ser frem til undervisningen. I 7. klasse er det en gutt og to jenter som har svart at de ikke ser frem til kroppsøvingundervisningen.

På spørsmålet «Er det viktig å ha en motiverende lærer?» kan vi se at det er viktig for 45 av 60 elever å ha en motiverende lærer. 7 av elevene mener at det ikke er nødvendig å ha en motiverende lærer

og 8 elever vet ikke. 12 av guttene og 13 av jentene i 7. klasse mener det er viktig å ha en motiverende lærer. I 10. klasse mener 8 av guttene og 12 av jentene dette er viktig.

Nederst på tabellen har vi spørsmålet «Har du et ønske om å påvirke timeinnholdet i faget?»

På dette spørsmålet er det flest som ønsker å påvirke timeinnholdet «av og til», utenom jenter 7. trinn. Av jenter 7. trinn har største andel av gruppen krysset av «nei», som indikerer at de ikke ønsker å påvirke timeinnholdet. Jenter 10 trinn derimot er det kun en elev som ikke ønsker å påvirke timeinnholdet, samtidig som resten har krysset av for «ja» eller «av og til».

4.1 Funn i åpne spørsmål

Spørreundersøkelsen bestod av to åpne spørsmål i tillegg til de lukkede. Elevene skulle gjøre rede for hvorfor de ønsket akkurat det timeantallet de oppga og hvorfor de ser frem til/ ikke ser frem til kroppsøvingsundervisningen. Spørsmålene ga flere gjennomgående svar. Blant elevene som ønsket et høyere timeantall med kroppsøvingsundervisning i uken, var svaret til de fleste respondentene at kroppsøvfaget er gøy og de liker å være i aktivitet. Elevene som ønsket samme timeantall som de hadde i uken, begrunnet dette med at det var akkurat passe. De elevene som så fram til kroppsøvingsundervisningen begrunnet dette med at faget var gøy. Videre kom det frem at flere av guttene i 10. klasse ikke så fram til undervisningen, dette på grunn av mye tull i garderobesituasjonen. Det var også tre jenter som ikke så fram til kroppsøvingsundervisningen og det gjennomgående svare var fordi de ikke var fornøyd i egen kropp.

5 Drøfting av resultat

Resultatene forteller oss at det er forskjell på hvordan gutter og jenter motiveres og hvorfor. Begge kjønn er tilhengere av mer ballspill i kroppsøving, men også her er det forskjeller. Ser man alle spørsmålene i ett, er det tydelig at størsteparten av gruppen respondenter har positive oppfatninger til kroppsøvingfaget. Videre i dette kapittelet vil problemområdet diskuteres, her gjenstår det å se om resultatene samhandler.

5.1 Er det kjønnsforskjeller?

Er det forskjell på hvordan jenter og gutter opplever kroppsøvingfaget? Resultatene viser at det er en viss kjønnsforskjell. Generelt er jentenes holdning til faget mer positiv enn guttenes, sett alle spørsmålene totalt. Resultatene viser derimot at guttene opplever mer kompetanse og føler mer mestring i faget enn jentene. Dette kan vi se i sammenheng med Brattenborg og Engebretsen (2013) som hevder at det er guttene som får mest oppmerksomhet og dominer kroppsøvingundervisningen. Alt i alt er både jentene og guttenes holdning til faget svært positiv og de fleste elevene virker indre motivert til kroppsøvingundervisningen. Dette er et positivt funn da den indre motivasjonen er det medfødte drivet eleven har til å engasjere og utforske egen kapasitet og forsøke å overvinne optimale utfordringer (Ryan & Deci, 2000). Blant jenter og gutter på 7. klassetrinn finner vi flere likhetstrekk mellom kjønnene, mens på 10. trinn er det et større gap mellom jentene og guttene. Dette drøftes videre i kapittelet.

Det kan virke til at ulike aktiviteter blir sett i «bås». Vi ser på de ulike aktivitetene som «kjønnsaktiviteter». Der ballspill er en «gutteaktivitet» i likhet med at dans og turn er en «jenteaktivitet». Dette er med støtte i Brattenborg og Engebretsen (2013) som hevder aktiviteter som ballspill og styrke blir bedre likt hos gutter enn jenter. Teorien Doing gender er delvis imot dette, i tillegg skal man ikke generalisere noe som en «jentegreie» eller en «guttegreie». Vi må heller bryte ned den todelte forståelsen av kjønn (Standal & Rugseth, 2015). Man bør ha et kritisk blikk til Brattenborg og Engebretsen sin teori. Her kan man støtte seg til Imsen som argumenterer for at kjønn er mer enn bare biologi (Imsen, 2014). Det er ikke nødvendigvis slik at alle jenter liker dans og alle gutter ballspill.

Den aktiviteten største delen av jenter og gutter på begge trinn tydelig ønsker mest av er ballspill. Like under ballspill kommer styrke og utholdenhet som aktiviteter alle elevene ønsker mer av. Sett i sammenheng med Brattenborg og Engebretsen (2013) der det kommer frem at aktiviteter som ballspill og styrke er bedre likt hos gutter enn hos jenter. Samsvarer dette med studien min hos

elevene i 7. klasse. Her ønsker guttene mer ballspill og mer styrketrening enn jentene, men likevel ønsker også størsteparten av jentene i 7. klasse mer av disse aktivitetene. På den andre siden ser vi at 10. klasse ikke samsvarer med dette. Her er det faktisk flere jenter som ønsker mer av ballspill, styrke og utholdenhet enn det guttene ønsker.

5.2 Hvilke aktiviteter motiverer elevene?

Ut fra min studie kan vi se en lik tendens med Moen (2018) sin nasjonale kartleggingsstudie. Der ballspill er den mest ønskede aktiviteten og styrke og utholdenhet kommer på andreplass. Som tidligere nevnt skiller kroppsøvfaget seg ut som det faget der jenter presterer dårligere enn gutter (Statistisk Sentralbyrå [SSB], 2013). Kan dette ha noe med valg av aktivitet å gjøre?

Både jentene på 7. og 10. trinn ønsker mer lek og dans kontra guttene, dette kan vi se i sammenheng med den nasjonale kartleggingsstudien (Moen et al., 2018). I Moen (2018) sin kartleggingsstudie kommer det frem at flere jenter enn gutter ønsker å ha dans ofte i kroppsøvfagsundervisningen. I min studie er forskjellen mellom jenter og gutter som ønsker dans størst på 10. trinn. Dette kan tyde på at disse jentene har et behov for å eksponere mer «feminine» aktiviteter i undervisningen. Det er flere likheter med Moen (2018) sin forskning som samsvarer med min studie. Blant annet er det flere gutter enn jenter som ønsker ballspill. Likevel ser vi motsatt tendens, der jenter ønsker mer av dans enn guttene.

For å utvikle et inkluderende kroppsøvfag kreves det refleksjoner over hva kjønn symboliserer i lærerens verdisyn. Her er noen mulige refleksjonsområder som oppstår via begrepet interseksjonalitet. Hvis en skal arbeide med gutter og jenter i klassen ut fra Butlers tanker (Standal & Rugseth, 2015), bør kroppsøvlæreren være opptatt av hvordan undervisningen kan gi elevene handlingsmuligheter til å uttrykke seg. Her blir det viktig å også selv reflektere over egen måte å tilskrive elevenes kjønn på. Med andre ord er det viktig å bli klar over eget blikk på elevene som kjønn (Standal & Rugseth, 2015).

Påstanden «Jeg får til de fleste aktivitetene vi driver med i faget» kan vi se at alle elevene på 7. og 10. trinn svarte «Ja» eller «Som regel», sett bort fra en gutt i 7. klasse som hadde krysset av for «nei». Dette kan vise at aktivitetene elevene driver med i kroppsøvfaget ofte gir mulighet å oppnå mestring. Ved å oppnå mestring vil elevene samtidig kjenne på kompetanse i faget. Dette har sammenheng med Brattenborg & Engebretsen (2013) som hevder at det er viktig å kjenne på mestringsfølelse, særlig de aktiviteter der eleven ikke har opplevd mestring før. Dette kan vi koble

opp mot Ryan og Deci (2000) sin selvbestemmelsesteori der det finnes en sammenheng mellom oppfattet kompetanse og indre motivasjon. Jo mer kompetent elevene oppfatter seg selv i en aktivitet, desto mer indre motivert vil eleven være (Ryan & Deci, 2000).

5.3 Hvilke likheter og ulikheter finnes blant elevene i 7. kontra 10. klasse?

Man kan se et tydeligere skille mellom jenter og gutter i 10. klasse, enn i 7. klasse. Det kan tenkes at skillet er større på grunn av at elevene er eldre og kommet lengre i puberteten. I pubertetsalderen skjer det fysiologiske endringer i jentekroppen og guttekroppen som kan skape et større skille mellom kjønnene (Klomsten, 2013). Det kan virke som guttene på 10. trinn er mindre motivert i kroppsøvfingsfaget enn guttene på 7. klassetrinn. Guttene på 7. trinn ser frem til undervisningen og ønsker flere undervisningstimer kroppsøving i uken. Blant 10. klasseguttene derimot er det mange som ikke ser frem til kroppsøvfingsundervisningen, da dette var på grunn av tull i garderobesituasjonen. Det å møte og omgås medelever og venner i ulike sammenhenger kan være en avgjørende motivasjonsfaktor for mange elever. Det er også vist seg betydelig for trivselen blant elever at det er viktig å føle seg trygg og som en del av ett klassemiljø (Helsedirektoratet, 2015). Dette behovet skal bli opprettholdt også i garderobesituasjonen, men her kan elevene føle seg mer nakne og ydmyke. En tanke for å forebygge dette er å sette inn en lærer som har overblikk i garderoben, for å unngå tull og unødvendig sleng med kommentarer. Kjønn er en svært viktig del av eleven sin identitet og kan i kroppsøvfingstimene opptre som alt fra kropp, identitet, symbol og struktur. Derfor er kjønn en viktig faktor som elever og spesielt lærere må forholde seg til (Klomsten, 2013).

Av jentene var det to elever fra 7. klasse og en elev fra 10. som ikke så frem til undervisningen, der det i de åpne spørsmål kom frem at disse jentene ikke var fornøyde i egen kropp. Dette kan vi se i lys av at det skjer mye i tenårene, og kroppspress er absolutt ikke noe nytt, men eksponeringen av den såkalte «perfekte kropp» blir bare større og større. Det kan virke som normaliseringen av det «uoppnåelige» også bare blir verre og verre. I pubertetsalderen kan jenter oppleve økt vekt og fettprosent så tidlig som slutten av barneskolen. Den fysiske kroppen er ikke isolert fra tankene, dermed er mange unge mennesker misfornøyde med egen kropp i puberteten (Klomsten, 2013). Hvor normalt skal det bli å dyrke den uoppnåelige kroppen? Elever blir eksponert av mye kroppspress og utseendefiksering i media, magasiner, nettaviser og sosiale medier. Som kroppsøvfingslærer bør en ha mer fokus på hva som er i hode og hjerte, gode relasjoner og samarbeid i klassen. Vi kan knytte dette med behovet om tilhørighet. Som handler om at elevene skal føle seg

akseptert og være i et trygt felleskap (Helsedirektoratet, 2015). Her blir det viktig å skape gode holdninger og verdier knyttet til kropp. Elevene tilpasser seg omgivelsene sine ut i fra et ønske om å kunne fungere i et sosialt nærmiljø. Dette er en medfødt tendens som også er en grunnleggende forutsetning for indre motivasjon (Ryan & Deci, 2000). Her er det viktig at alle elevene blir sett og behandlet likt. Fokuset bør være å bygge elevenes indre motivasjon. Da dette er sterkt knyttet opp mot unges utholdenhet og glede ved læring (Jakobsen, 2012). Kroppsøvingsundervisningen foregår oftest med jenter og gutter på en og samme arena, der kropp er et tydelig fokus og på denne måten kommer kjønnsforskjellene mer tydelig til syne (Klomsten, 2013). Ut fra diagram 2 kan vi se at elevene på 7. trinn ser ut til å være mer indre motivert enn elevene på 10. trinn. Dette kan være da kjønnsforskjellene er mindre i 7. klasse.

5.4 Ønsker elevene mer medbestemmelse?

Størstedelen av elevene er opptatt av å ha en motiverende lærer som kan påvirke deres motivasjon og innsats i faget. Jenter på 10. trinn mener det er viktig med en motiverende lærer, dette samsvarer ikke med det guttene på trinnet mener. Her kan man antyde at guttene på trinnet får tilfredsstilt sine behov og aktiviteter i kroppsøvingsundervisningen, mer enn jentene. 10. klasse jentene ønsker seg et annet timeinnhold, som samsvarer med at flere ikke ønsker et større timeantall enn det de allerede har. Ser vi nærmere på resultatene fra påstanden «Jeg får til de fleste aktivitetene vi driver med i faget» kan vi oppdage at det er flere gutter enn jenter som har svart konkret «ja», denne trenden er lik i begge klasser. Det kan derfor tenkes at jenter særlig på 10.trinn oppnår mindre mestringsfølelse enn guttene. Dette kan forstås med at flere av jentene ikke får til alle aktivitetene, som igjen kan indikere at kroppsøvingsundervisningen har et timeinnhold som passer best for gutter. Ved å knytte selvoppfatning og motivasjon opp mot kroppsøvingsfaget, kan vi i lys av elevenes selvoppfatning se at gutter opplever høyere kompetanse enn jenter i utholdenhet, kondisjon og styrke (Klomsten, 2012). Ut fra dette kan elevenes fysiske selvoppfatning ha betydning for atferden de fremstiller i kroppsøvingsfaget.

Ved å tolke resultatene av spørreundersøkelsen kan det også tenkes at det er et mer maskulint fokus på aktivitetene i undervisningen. På samme tid viser forskning at gutters yteevne, er større sammenlignet med mange jenter, særlig i ungdomsskolen. Som er en av årsakene til at norske jenter ikke opplever mestring og dermed misliker kroppsøvingsfaget (Andrews & Johansen, 2005). Guttene på 10.trinn får muligens oppfylt de aktivitetene de ønsker, og trenger dermed ikke bli like mye ytre motivert av en kroppsøvingslærer. Det kommer også frem i resultatene at jenter på 10. trinn ønsker i større grad å endre kroppsøvingsundervisningen og mer medbestemmelse i faget. Ifølge Imsen

(2014) er involvering, valgfrihet og kontroll viktig for at eleven skal regulere handlinger ut fra egne valg. Elevenes selvbestemmelse er nært tilknyttet egen oppfatning av kompetanse (Imsen, 2014). Derfor er det viktig at elevene selv kjenner på selvbestemmelse og autonomi og får mulighet til å si sin mening og blir hørt.

6 Oppsummering og avslutning

Målet med denne studien var å kartlegge hvordan jenter og gutter opplever kroppsøvfingsfaget. Dette er undersøkt ved bruk av en kvantitativ metode, hvor elevene har svart på et spørreskjema.

Funnene fra studien viser oss at størstedelen av elevene på den gitte skolen har en positiv holdning til kroppsøvfingsfaget. Likevel har jentene et ønske om mer medbestemmelse i faget og en mer motiverende lærer. Samtidig som de ønsker mer dans og lekpregede aktiviteter. Dette blir sett i kontrast med guttene som ikke ønsker dette like sterkt. Forklaringen kan være guttenes fysiske dominans og selvtillit, sett i sammenheng med at de ser ut til å få tilfredsstilt behovet for aktivitet. I lys av forskning er kroppsøvfingsfaget er det eneste faget der jenter presterer dårligere enn gutter. Kan dette skyldes at jentene ikke får mulighet til å få vist sitt potensiale, og blir overtrampet av «maskuline» aktiviteter der guttene dominerer? På bakgrunn av dette kan jentene skape en holdning til kroppsøvfingsfaget der de ikke klarer å yte maksimalt.

Valg av aktiviteter kan gjøre mye med jenter og gutters motivasjon. Her er det viktig at man er innom stor variasjon av aktiviteter, ikke bare de aktivitetene man vet majoriteten i klassen foretrekker. Ballspill er en aktivitet som er godt likt i klassene og det tyder på at dette tar stor plass i undervisningen. Her vil kanskje 80% av klassen trives, mens den resterende prosent også skal trives. Det er ikke et fremmed fenomen at ballspill tar mye plass i kroppsøvfingsundervisningen. Men kroppsøvfingslærere har stor frihet til å velge hvilke aktiviteter som skal gjennomføres i undervisningen. Der det er mulighet for kreativitet og variasjon. Som kroppsøvfingslærer bør en stille spørsmål til hvordan en tolker læreplanen, da dette har mye å si for gjennomføring og timeinnhold. En bør forsøke å tilpasse undervisningen slik at alle elevene får oppfylt sine behov, der jentenes behov bør få større fokus.

6.1 Kritiske blick på undersøkelsen

Undersøkelsens omfang var på to klasser og dermed gir ikke dette et godt nok grunnlag for å generalisere studien opp mot resten av landets 7. og 10. klasseelever. Resultatene og drøftingen fra studien derimot, er det ikke til å se bort fra at dette kan være resultater som også ville vært gjeldene for andre jevnaldrende klasser. Populasjonen for denne studien kunne vært større, samtidig som en pilottest av spørreundersøkelsen kunne blitt gjennomført i forkant.

Studien belyser et fenomen i kroppsøving hvor gutter og jenters oppfatning av faget er noe forskjellige. Dersom studien skulle forskes videre på ville det vært interessant med observasjon, samt kvalitative undersøkelser av både lærers og elevers oppfattelse av kroppsøvingsfaget. Der det ville vært spennende å undersøke om enkelte aktiviteter får større fokus enn andre, eventuelt hvorfor dette skjer.

Litteraturliste

- Aasland, E. & Engelsrud, G. (2018). *Kroppsøving bør tilpasses alle elever*. Hentet fra <https://forskning.no/meninger/debattinnlegg/2018/05/kroppsoving-bor-tilpasses-alle-elever>
- Andrews, T. M. & Johansen, V. F. (2005). «Gym er det faget jeg hater mest». *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 89(4), s. 302-313
- Brattenborg, S. & Engebretsen, B. (2013). *Innføring i kroppsøvingsdidaktikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Deci, E. L & Ryan, R. M. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychological Association*, 55(1), 68-78.
Hentet fra <http://dx.doi.org/10.1037//0003-066X.55.1.68>.
- Grønmo, S., (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Cappelen akademiske forlag.
- Helsedirektoratet. (2015). Trivsel i skolen. IS-2345. Hentet fra <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/970/Trivsel%20i%20skolen%20IS-2345.pdf>
- Imsen, G. (2014). *Elevens verden*. Innføring i pedagogisk psykologi. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Jakobsen, A. M. (2012). Motivasjon som utgangspunkt for å skape et best mulig læringsmiljø i kroppsøving. *Idrettsforum*. Hentet fra <http://idrottsforum.org/jakobsen121010/>
- Klomsten, A. T. (2012, 18. april) *Kjønnsdelt idrett og kjønnsblandet kroppsøving - hvorfor?*
Hentet fra <http://idrottsforum.org/articles/klomsten/klomsten120418.pdf>.
- Klomsten, A.T. (2013) *Hvordan organiseres kroppsøvingfaget i norske skoler: Kjønnsblandet eller kjønnsdelt?* *Tidsskriftet FoU i praksis*, 7(3), 59–82. Hentet fra <http://tapir.pdc.no/pdf/FOU/2013/2013-03-4.pdf>.
- Larsen, A. K. (2016). *En enklere metode* (5. utgave). Bergen: Fagbokforlaget.
- Lorentzen, J. (2006). Biologi. I J. Lorentzen & W. Mühleisen (Red.), *Kjønnsforskning: en grunnbok* (s. 23-31). Universitetsforlaget.
- Mordal Moen, K., Westlie, K., Bjørke, L., & Hammer Brattli, V. (2018). Når ambisjon møter tradisjon. *En nasjonal kartleggingsstudie av kroppsøvingfaget i grunnskolen* (5.–10 trinn). Oppdragsrapport nr. 1 – 2018. Høgskolen i Innlandet.
- Opplæringsloven, LOV-1998-07-17-61. § 1-3. (2009). Hentet fra <http://www.lovdata.no/all/hl-19980717-061.html#1-3>.
- Standal, S. F. & Rugseth, G. (2015) *Inkluderende kroppsøving*. Oslo: Cappelen Damm AS.

- Statistisk sentralbyrå. (2013). *Karakterer ved avsluttende grunnskole, 2013*. Hentet fra <http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/kargrs/aar/2013-11-06>.
- Sæle, O. O (2017a). *Danningsperspektiv I kroppsøvingsfaget*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sæle, O. O. (2017b). *Kroppsøving som danningsfag*. Hentet fra <https://www.utdanningsnytt.no/bedre-skole/debatt/2017/kroppsoving-som-danningsfag/>.
- Vinje, E. E. (2018). *Vi bør tilrettelegge for bevegelsesglede og trivsel i kroppsøvingstimene*. Hentet fra <https://forskning.no/meninger/debattinnlegg/2018/05/vi-bor-tilrettelegge-bevegelsesglede-og-trivsel-i-kroppsovingstimene>

Les dette først! 😊

Hei du!

Jeg holder på med min avsluttende bacheloroppgave, ved Høgskolen på Vestlandet og skal i den forbindelse gjennomføre en kort spørreundersøkelse.

Du og klassen din er valgt ut til å delta. Spørreskjemaet handler om din motivasjon og holdning til kroppsøving og om du ønsker faget kunne vært annerledes.

Det er helt frivillig å delta. Dersom du ønsker å trekke deg underveis eller ikke ønsker å delta i det hele tatt er det selvfølgelig greit.

De fleste av spørsmålene er avkrysning, men på noen spørsmål blir du også bedt om å skrive din mening. Dersom du ombestemmer deg eller gjør feil undervegs- sett strek over det, og svar på nytt.

Har du noen spørsmål underveis er det bare å spørre meg.

Husk og vær ærlig. Din identitet vil holdes skjult og det er ingen som får vite hva du svarer og ingen svar er rett eller galt.

Takk for hjelpen og lykke til med skjemaet!

Spørreskjema

Er du gutt eller jente?

Klassetrinn: .....

- Gutt
- Jente

Synes du det er gøy i kroppsøving?

- Ja
- Vet ikke
- Nei

Jeg får til de fleste aktivitetene vi driver med i kroppsøvingsfaget.

- Ja
- Vet ikke
- Nei

Hvor mange kroppsøvingstimer har dere i uka?

- 1
- 2
- 3
- 4

Hvor mange timer kroppsøving skulle du ønske dere hadde hatt?

- Ingen
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 eller mer

Hvis du svarte ingen på forrige spørsmål: Hvorfor?

.....

Hvilken påstand passer best med din holdning til kroppsøving?

- Jeg deltar fordi det er gøy med gym og jeg liker det vi har
- Jeg deltar fordi jeg liker å være i aktivitet
- Jeg deltar fordi jeg ikke vil ha fravær
- Jeg deltar, men skulle ønske vi hadde andre aktiviteter
- Jeg deltar så lite som mulig fordi det er kjedelig innhold
- Jeg deltar så lite som mulig fordi jeg ikke liker å være i aktivitet
- Jeg deltar ikke, uansett hva vi har.
- Jeg deltar for å få en god karakter til vitnemålet

Ser du frem til hver kroppsøvingstime?

- Ja
- Nei

Om ja hvorfor? .....

Om nei hvorfor ikke?.....

Kunne du bestemt, ville det vært mer av disse aktivitetene: (sett kryss for den eller de du ønsker mer av, det er lov med flere kryss)

- Ballspill (Fotball, innebandy, basket, volleyball osv.)
- Dans og bevegelse til musikk
- Ski og skøyter
- Lek (Stiv heks, Haien kommer, osv.)
- Svømming
- Friidrett og turn
- Styrketrening og utholdenhet
- Friluftsliv og orientering

Påvirker måten læreren underviser på, din motivasjon i kroppsøving?

- Ja
- Vet ikke
- Nei

Er det viktig for deg å ha en motiverende lærer?

- Ja
- Vet ikke
- Nei

Hvor godt føler du læreren din motiverer deg i kroppsøvingsfaget?

- Veldig godt
- Ganske godt
- Passe godt
- Mindre godt
- Lite godt

Har du et ønske om å påvirke timeinnholdet i faget?

- Ja
- Vet ikke
- Nei

Liker du kroppsøving?

- Ja
- Vet ikke
- Nei

Takk for at du tok deg tid, og deltok! ☺

Sogndal, 21.02.18

Til XXXXXXXXXXXX

v/ XXXXXXXX skule

Søknad om tillatelse til å gjennomføre en spørreundersøkelse ved Deres skole.

Jeg Marthe Flydal Lunde studerer grunnskolelærerutdanning ved HVL, der jeg blant annet tar fysisk aktivitet som fag. Jeg er i gang med å avsluttende bacheloroppgave ved dette studiet, med tittelen:

<<Kartleggingsstudie om elevers opplevelse av kroppsøvfingsfaget>>

Hensikten med denne spørreundersøkelsen er å få kartlagt elever i 7. og 10 klasse sitt forhold til kroppsøvfingsfaget.

Følgende tema som blir berørt:

- Deres motivasjon til kroppsøving
- Ønske/ ikke ønske om å påvirke timeinnholdet i faget
- Holdninger til faget og faktorer som bidrar til økt interesse og deltakelse i faget
- Kvantitativ spørreundersøkelse med åpne og lukkede spørsmål.

Av den grunn ønsker jeg å gjennomføre spørreundersøkelsen ved deres skole. Jeg påpeker at alle opplysninger og datainnsamling blir behandlet konfidensielt for informasjonsbehandling.

Jeg håper på positiv respons.

Med vennlig hilsen

Marthe Flydal Lunde (student)

Tlf: 48154457

E-post: marthe.l@hotmail.com

Informasjon om spørreundersøkelse til lærere og elever

Jeg Marthe Flydal Lunde studerer grunnskolelærerutdanning ved HVL, der jeg blant annet tar fysisk aktivitet som fag. Jeg er i gang med å avsluttende bacheloroppgave ved dette studiet, med tittelen:

<<Kartleggingsstudie om elevers opplevelse av kroppsøvingsfaget>>

Hensikten med denne spørreundersøkelsen er å få kartlagt elever i 7. og 10 klasse sitt forhold til kroppsøvingsfaget.

Følgende tema som blir berørt:

- Deres motivasjon til kroppsøving
- Ønske/ ikke ønske om å påvirke timeinnholdet i faget
- Holdninger til faget og faktorer som bidrar til økt interesse og deltakelse i faget
- Kvantitativ spørreundersøkelse med åpne og lukkede spørsmål.

Av den grunn ønsker jeg å gjennomføre spørreundersøkelsen ved deres skole der jeg er ansvarlig. Jeg påpeker at spørreundersøkelsen er frivillig, samtidig som alle opplysninger og datainnsamling blir behandlet konfidensielt for informasjonsbehandling.